

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2025
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ**

30/05/2025

...για εμάς, τα δικά σου όνειρα!

ΔΕΣΠΟΙΝΑ Σ. ΠΑΠΠΑ - ΝΙΚΟΣ ΣΤ. ΚΕΜΕΝΕΣ

...για εμάς, τα δικά σου όνειρα!

ΔΕΣΠΟΙΝΑ Σ. ΠΑΠΠΑ - ΝΙΚΟΣ ΣΤ. ΚΕΜΕΝΕΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Ενδεικτική Περίληψη

Η Μπάρμπαρα Πομιεχόφσα αναζητά τις ρίζες της δημιουργικότητας και της εφευρετικής σκέψης. Αρχικά, θεωρεί ότι η δημιουργικότητα στηρίζεται στη συνθετική σκέψη και την ανακάλυψη νέων ιδεών και αποτελεί αέναη διαδικασία που πηγάζει απ' τη γλωσσική ανάπτυξη. Πρόκειται, για μια έμφυτη τάση όλων μας παρόλο που πολλοί τη συνδέουν με το ταλέντο καλλιτεχνών και εφευρετών. Η δόκτορας, τέλος, επισημαίνει ότι η ικανότητα αυτή από μικρή κιόλας ηλικία επηρεάζεται τόσο από βιολογικούς όσο και από εξωγενείς – πολιτιστικούς παράγοντες.

B1.

1. Σωστό
2. Σωστό
3. Λάθος
4. Λάθος
5. Σωστό

B2α.

Δύο χαρακτηριστικά του επιστημονικού λόγου είναι **η χρήση γ' προσώπου Οριστικής και η επιστημονική ορολογία.**

Δύο ενδεικτικά χωρία του κειμένου είναι:

“Η δημιουργικότητα νοείται ως μια διαδικασία, η οποία οδηγεί σε κάποια μορφή δημιουργικής παραγωγής και χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία και αποτελεσματικότητα, ενώ μπορεί να συνδυάζει ιδέες ή υλικά με νέους τρόπους. Συνδέεται άμεσα με τη φαντασία, την καινοτομία, την επίλυση προβλημάτων και την αποκλίνουσα σκέψη, αλλά η πολύπλευρη φύση της καθιστά δύσκολο το εγχείρημα να την ορίσει κάποιος.” (1η παράγραφος)

“Στο ίδιο πνεύμα, εντοπίζεται ισχυρή σχέση ανάμεσα στην ενασχόληση με τις τέχνες και στην ανάπτυξη της φαντασίας, την κατανόηση σύνθετων εννοιών και την ανάληψη πρωτοβουλιών για την εξεύρεση λύσεων σε προβληματικές καταστάσεις. Σε ένα πολύτεχνο εργαστήρι, το παιχνίδι με τις μορφές εξασφαλίζει μοναδικές πολυαισθητηριακές εμπειρίες μάθησης και ζωής για το μικρό παιδί.” (3η παράγραφος)

Στο πρώτο χωρίο παρατηρούμε τη χρήση ειδικού λεξιλογίου εντός του ορισμού της δημιουργικότητας, όπως για παράδειγμα, η “δημιουργική παραγωγή” και η “αποκλίνουσα σκέψη”. Το ίδιο και στο δεύτερο, όπως

για παράδειγμα “πολύτεχνο εργαστήρι” και “πολυαίσθητηριακές εμπειρίες”. Οι όροι προέρχονται από την Παιδαγωγική επιστήμη και προσδίδουν επιστημονικό ύφος και κύρος.

Η χρήση γ’ προσώπου Οριστικής, όπως για παράδειγμα στα ρήματα “νοείται”, “συνδυάζει”, “εξασφαλίζει” κάνει το ύφος τυπικό, επίσημο, αντικειμενικό και ενισχύει τον επιστημονικό του χαρακτήρα.

B3 α.

Ο τίτλος που αξιοποιείται στο κείμενο 2 «Η δημιουργικότητα αρχίζει από κούνια» είναι δηλωτικός του περιεχομένου και κατ’ επέκταση επικοινωνιακά αποτελεσματικός, καθώς διεγείρει την προσοχή των αναγνωστών αναφορικά με το χρονικό σημείο από το οποίο αρχίζει να ενεργοποιείται η δημιουργικότητα. Μέσω της συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας «αρχίζει από κούνια» προσελκύεται άμεσα το αναγνωστικό ενδιαφέρον για το γεγονός ότι η δημιουργικότητα από βρεφική ηλικία, από τα πρώτα δηλαδή στάδια της ανάπτυξης, μπορεί να βρει πρόσφορο έδαφος και να αναπτυχθεί. Συνεπώς, ο αναγνώστης επιθυμεί να διαβάσει την συνέχεια του άρθρου για να απαντηθούν τυχόν προβληματισμοί και ερωτήματα που προκύπτουν από τον τίτλο.

B3.β.

Μετατροπή από Ενεργητική σε Παθητική Σύνταξη: «Θα πρέπει, επομένως να μελετηθούν από εμάς οι συνθήκες εκείνες απ’ τις οποίες επηρεάζεται αρνητικά η ανάπτυξη των δημιουργικών γνωστικών ικανοτήτων του βρέφους.»

Από πιο οικείο ύφος και παραστατικό (στην Ενεργητική σύνταξη δίνεται έμφαση στο Υποκείμενο που ενεργεί) το ύφος στην παθητική σύνταξη μετατρέπεται σε απρόσωπο, σοβαρό, τυπικό (έμφαση στο αποτέλεσμα της πράξης).

Γ1.

Ο ήρωας προβληματίζεται καθώς η εργασιακή πραγματικότητα που βιώνει δεν του προσφέρει πληρότητα και ικανοποίηση, αλλά αντιθέτως του απομυζεί κάθε ίχνος ενέργειας και διάθεσης. Μέσω της **μεταφορικής χρήσης της γλώσσας** ("μπαγιάτικες φάτσες", "τους έχει αποξεράνει") αποκαλύπτεται η νωθρή στάση που υιοθετείται καθημερινά από τους συναδέλφους του, οι οποίοι αντιμετωπίζουν το αντικείμενο εργασίας τους διεκπεραιωτικά, μηχανικά, χωρίς ζήλο και ενθουσιασμό, γεγονός που φαίνεται στο ύφος και στις κινήσεις τους. Αναδεικνύεται, επίσης, μέσω του **αρνητικά φορτισμένου λεξιλογίου** ("ζαρώνει", "απελπίζει", "αγανάκτηση", "αποκαρδιωτική") η δυσαρέσκειά του αλλά και η

απογοήτευση για το εργασιακό του περιβάλλον και για τους συναδέλφους του, αλλά και η διάθεσή του να ξεφύγει από το ασφυκτικό κλίμα που διαμορφώνεται. Τέλος, μέσω του **α' ενικού προσώπου** ("ν' αλλάξω", "σκέφτηκα", "να ήμουν") αποτυπώνεται η εξομολογητική διάθεση του ήρωα και οι ενδόμυχες σκέψεις του, καθώς αναρωτιέται για τον αντίκτυπο των πνευματικών επαγγελμάτων και δηλώνει την επιθυμία του για στροφή προς τη χειρωνακτική εργασία.

Προσωπικά, αν βρισκόμουν σε ένα εργασιακό περιβάλλον το οποίο δε θα αποτελούσε για μένα πηγή έμπνευσης και δημιουργικότητας, αλλά μια πραγματικότητα που θα ήταν δυσβάσταχτο φορτίο, θα έβρισκα σίγουρα μια εναλλακτική επαγγελματική πορεία. Θα έβαζα, δηλαδή, σε προτεραιότητα την ψυχική και συναισθηματική μου ισορροπία. Θα έπαιρνα το ρίσκο και θα αναζητούσα εκείνο το εργασιακό μονοπάτι που θα με οδηγούσε στην ευτυχία.

Άλλοι δείκτες που μπορούν να αξιοποιηθούν είναι:

- οι αντιθέσεις του αφηγητή με τους συναδέλφους του, της πνευματικής με τη χειρωνακτική εργασία, της επιθυμίας για αλλαγή επαγγέλματος και της πεποίθησης ότι είναι πολύ αργά
- η αφήγηση της πρώτης παραγράφου με την απόπειρα του αφηγητή να βρει ενθουσιώδη μυαλά
- οι εικόνες των συναδέλφων αλλά και των πρωτοετών

Δ1.

Ενδεικτικοί τίτλοι: Μην απελπίζεστε... δημιουργήστε!

...για εμάς, το δικό σου όνειρο!

ΔΕΣΠΟΙΝΑ Σ. ΑΡΠΑΛΙΔΟΥ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΑΚΗΣ
Δημιουργία: η πεμπτούσια της ζωής μας

Το θείο δώρο της δημιουργικότητας

Οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι μίλησαν για τα πρωταρχικά συστατικά της δημιουργίας: γη, νερό, φωτιά, αέρας. Από τους αμέτρητους συνδυασμούς αυτών των ταπεινών υλικών προκύπτει το θαύμα του κόσμου. Όλη η φύση δημιουργεί ασταμάτητα μορφές με τα απλά υλικά της: τα πουλιά τις φωλιές τους, η αράχνη τον ιστό της, το λουλούδι το μπουμπούκι του, το αηδόνι το τραγούδι του. Φαίνεται πως, όποια όψη κι αν έχεις, το να δημιουργείς, σημαίνει το να εκπληρώνεις την ίδια σου τη φύση. Ο άνθρωπος, μάλιστα, μιλάει για δημιουργικότητα για να αναδείξει τη συνειδητή του απόπειρα για δημιουργία. Το άτομο που δε δημιουργεί, αλλά μόνο εκτελεί, αισθάνεται δούλος. Δε θα έπρεπε, λοιπόν, να είναι αυτός ο ύψιστος στόχος κάθε εκπαιδευτικής διαδικασίας;

Ενδεικτικοί λόγοι για το α' ζητούμενο:

Η δημιουργικότητα απαιτεί την πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη του ατόμου, διανοητικά και συναισθηματικά, προκειμένου να αποπειραθεί με αυτοπεποίθηση να φτιάξει κάτι νέο και μοναδικό. Επομένως, συνδέεται με έννοιες όπως η αυτογνωσία, η αυτοπραγμάτωση, η αυτοκριτική, η συνειδητή προσπάθεια, το μεράκι, το «σχετίζεσθαι», η συνεργασία, αρετές που προτάσσει η ανθρωπιστική παιδεία και αντιμάχονται την ισοπέδωση της μαζοποίησης και της ομοιομορφίας που πιέζει το σημερινό άνθρωπο. Είναι χρέος της παιδείας να δείχνει προς την κατεύθυνση όσων διασώζουν τον άνθρωπο.

Καμία κοινωνία δεν προοδεύει χωρίς δημιουργικότητα. Οτιδήποτε αξιοθαύμαστο κατάφεραν ποτέ οι άνθρωποι ξεκίνησε από δημιουργικές ιδέες, ακόμα κι αν φαίνονταν φαινομενικά αδύνατες. Η ανθρωπότητα στις καλύτερες στιγμές της είναι το είδος που εξερευνά το σύμπαν, θεραπεύει ανίατες μέχρι χθες νόσους, δημιουργεί καλλιτεχνικά αριστουργήματα, επινοεί νέες μορφές πολιτειακής οργάνωσης και τόσα άλλα που υπόσχονται ένα καλύτερο κόσμο. Η δημιουργικότητα είναι, επομένως, απαραίτητο συστατικό μιας συμβιωτικής φιλοσοφίας που μοιάζει ολοένα και πιο επείγουσα σήμερα για ένα πλανήτη που παραπαίει. Υπό αυτό το πρίσμα, θα έπρεπε να είναι διαχρονικός και πρωταρχικός στόχος της σχολικής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες, ενώ συμβαίνει δυστυχώς το αντίθετο.

Ακόμα και ένα εκπαιδευτικό σύστημα προσανατολισμένο στην επαγγελματική αποκατάσταση από πολύ νεαρή ηλικία, όπως το δικό μας, πλανάται αν θεωρεί ότι η δημιουργικότητα είναι περιττή. Όλες οι μελέτες συγκλίνουν στη διαπίστωση ότι κανένας άνθρωπος δεν είναι αποδοτικός ως εργαζόμενος όταν δυστυχεί, καταπιέζει την ανάγκη έκφρασης και λειτουργεί ρομποτικά και ανταγωνιστικά. Άλλωστε, οι εργασίες χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις δημιουργικότητας ολοένα αυτοματοποιούνται και αυτές που φαίνεται να κινδυνεύουν λιγότερο στο άμεσο μέλλον είναι όσες προϋποθέτουν φαντασία, πρωτοτυπία, ευαισθησία, τόλμη και επινοητικότητα, δηλαδή τα συστατικά της δημιουργικότητας. Ιδιαίτερα στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης είναι σημαντικό να διδαχθούμε την προσαρμοστικότητα μέσω του σχολείου που είναι απαραίτητη για κάθε δημιουργική απόπειρα.

Οι σύγχρονες κοινωνίες είναι πολυπολιτισμικές ενώ ταυτόχρονα βιώνουμε μια επικίνδυνη άνοδο ρατσιστικών, αντικοινωνικών και νεοφασιστικών ιδεολογιών που εχθρεύονται την αρμονική συνύπαρξη των ανθρώπων ανεξαρτήτων φυλής, φύλου, θρησκείας, εθνικότητας και οποιασδήποτε άλλης διαφορετικότητας. Η δημιουργικότητα ακριβώς επειδή στηρίζεται στην μοναδική και ανεπανάληπτη προσφορά κάθε ανθρώπου και όχι στην ομοιότητα και μονολιθικότητα, διδάσκει τη συνεργασία και τον αλληλοσεβασμό αντί της εχθρότητας, της καχυποψίας και της μισαλλοδοξίας. Επίσης, ωθεί στον ανοιχτό διάλογο και την εξερεύνηση νέων ιδεών και τρόπων σκέψης, μακριά από τις

αγκυλώσεις και τη στασιμότητα της λατρείας του παρελθόντος και των αυστηρών διαχωρισμών μεταξύ των ανθρώπων. Η παγκοσμιοποιημένη πραγματικότητα δεν θα είναι βιώσιμη χωρίς τις δημιουργικές δεξιότητες των ανθρώπων που το σχολείο καλείται να καλλιεργήσει μέσω της Τέχνης που δε γνωρίζει σύνορα.

Αυτό που οι άνθρωποι σε όλες τις εποχές ορίζουν ως “ευτυχία” είναι στην ουσία του μια αίσθηση εσωτερικής αρμονίας και ικανοποίησης, μια πληρότητα χωρίς άγχος, ανταγωνισμό, ματαίωση, παραίτηση και απαισιοδοξία. Η αγχώδης κατάθλιψη ήδη θεωρείται η νόσος του αιώνα μας. Για το σημερινό άνθρωπο, λοιπόν, που πάσχει από τα παραπάνω δεινά σε συλλογικό επίπεδο, η θεραπεία και το φάρμακο πρέπει να περιέχει ελπίδα, αυτενέργεια, γαλήνη και συνεργασία. Το σχολείο είναι αυτός ο θεσμός που καλείται να “θεραπεύει” μεταξύ άλλων, διαβάζοντας τις παθογένειες της κοινωνίας και βρίσκοντας διέξοδο.

Β' ζητούμενο

Στο β ζητούμενο οι μαθητές/τριες μπορούν ελεύθερα να τοποθετηθούν γύρω από τη δημιουργικότητα και τη θέση της στη ζωή τους, αρκεί να αναφερθούν σε δραστηριότητες δημιουργικές και στο πώς αυτές εμπλουτίζουν τη ζωή και τη σκέψη τους. Μπορούν να αναφερθούν στο λόγο που τους έχει στρέψει στην εκάστοτε δημιουργική δραστηριότητα, στο χρόνο και τον τρόπο που την ασκούν αλλά και στα ψυχικά, σωματικά, πνευματικά ή άλλα οφέλη της. *Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν σε γράψιμο (storytelling), ζωγραφική, φωτογραφία, θέατρο, κινηματογράφο, χορό, χειροτεχνίες, ασκήσεις αυτογνωσίας, ημερολόγιο (journaling), ενασχόληση με το περιβάλλον (π.χ. κηπουρική), διακόσμηση, δημιουργία μπλογκ ή διαδικτυακού περιεχομένου, ανεύρεση προσωπικού στυλ (μόδα), σύνθεση μουσικής, διεξαγωγή πειραμάτων, ενασχόληση με επιστήμες κ.α.*

Πάνω απ' όλα, η δημιουργικότητα διατηρεί αμείωτη την αξία της μέσα στους αιώνες, γιατί είναι αυθόρμητη και αδιαμφισβήτητη έκφραση συνειδητότητας και ελεύθερης βούλησης, έννοιες που ακόμα προσπαθούμε να ορίσουμε τον 21ο αιώνα. “Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό” είναι η επαναλαμβανόμενη φράση που συνοδεύει στη Γένεση κάθε θείο δημιούργημα κατά τις επτά ημέρες δημιουργίας του κόσμου— μια φράση που αναδεικνύει την εσωτερική ικανοποίηση και πληρότητα του δημιουργού από το καλό του έργο. Ας αξιοποιήσουμε κι εμείς αυτό το θείο δώρο. Ίσως η ουσιαστικότερη επανάσταση σε ένα κόσμο ρουτίνας να είναι αυτή. Ας δημιουργήσουμε!